

leží do pojistníkovy konkursní podstaty ovšem jen potud, pokud pojistník neučinil takové opatření mezi živými, z kterého by byl obmyšlený nabyt již za života pojistníkovy přímého nároku na plnění pojistitelovo. To se může státi různým právním jednáním, zejména i postoupením nároku (§ 1392 obč. zák.), a postup se může státi i mlčky (§ 863 obč. zák.), anebo i pouhým odevzdáním pojistky odvolatelně obmyšlené osobě. Žalovaný tvrdil, že pojistka s vědomím a souhlasem pojistníka byla v době vyhlášení konkursu již aspoň po dobu tří let v rukou matky žalovaného Boženy S. s tím určením, aby po pojistníkově úmrtí pojistku zpeněžila ve prospěch nezletilého syna (žalovaného), že pojistník nepočítal již řadu let s dotčenou pojistkou pro sebe a že neplatil prémie pro nedostatek peněz, nýbrž že je platila matka obmyšleného. Tím vším se nižší soudy nezabývaly, neučinily potřebná zjištění a neřešily otázku, zda snad tímto způsobem účinně nepostoupil pojistník již před vyhlášením konkursu nárok na plnění pojistitelovo žalovanému. K doplnění řízení v té příčině byl proto nejen napadený rozsudek, ale i rozsudek prvního soudu (§ 510, odst. 1, c. ř. s.) zrušen.

Čís. 16422.

Podstata postupu pohledávek z účtů, na něž postupník (peněžní ústav) poskytuje postupiteli úvěr a které jsou určeny k zajištění úvěru poskytnutého postupiteli, záleží na rozdíl od zmocnění k inkasu (inkasomandátu) v tom, že se postoupená pohledávka pokládá ve vztahu k postoupenému dlužníku za pohledávku postupníkovu se všemi věřitelskými právy, zejména s právem vybrati a soudně vymáhati postoupenou pohledávku vlastním jménem a na účet postupitelův. Postoupený dlužník jest povinen plniti postupníku celou pohledávku a nejen to, co má postupník za postupitelem ještě k pohledávání.

I když byl úvěr poskytnutý postupníkem postupiteli úplně uhrazen, nepřechází pohledávka postoupená k zajištění úvěru ipso iure na postupitele. Postupitel má v takovémto případě proti postupníkovu jen obligační nárok na zpětné postoupení (recessi) celé pohledávky nebo jejího zbytku anebo na vydání částky, která mu byla postoupeným dlužníkem zaplácena nad úvěrovou pohledávku. Dokud postoupená pohledávka nebyla zpět postoupena, není postoupený dlužník oprávněn platiti jinému než původnímu postupníkovu.

(Rozh. ze dne 26. října 1937, Rv I 1034/37.)

Firma Ing. J. H., společnost s r. o. v Ú., dodala žalované firmě »N.«, zapsanému společenstvu s ručením omezeným v P., na její objednávku větrací zařízení, za které účtovala 18.810 Kč. Účtovaná částka byla postoupena diskontnímu družstvu při Č. bance v P. se všemi právy. Žalovaná firma vzala postup pohledávky na vědomí a prohlásila dopisem z 25. ledna 1932, že účet uznává za správný a že platy naň bude konati

jedině přímo uvedenému družstvu. Na dotčenou postoupenou pohledávku bylo však do 3. října 1937 jmenovanému postupníkovi zapláceno toliko 5.000 Kč. Tvrdě, že mu byl nedoplatek pohledávky za žalovanou firmou postupníkem dále postoupen, domáhá se žalobce na žalované zaplacení 13.810 Kč s přísl. Proti žalobě namítla žalovaná, že se postup účtu z 25. ledna 1932 stal pouze k zajištění úvěrní pohledávky, že nešlo o skutečnou cесси, nýbrž toliko o příkaz k inkasu pohledávky. V srpnu 1932 žádal ing. H., aby žalovaná poukázala diskontnímu družstvu pouze 5.000 Kč na úplné vyrovnání pohledávky, kterou toho času diskontní družstvo proti němu mělo, a aby ze zbytku pohledávky uhradila jiné závazky firmy Ing. J. H., spol. s r. o. Když žalovaná žádala k tomu o výslovný souhlas diskontního družstva, dostavil se k ní účetní diskontního družstva Václav B. a výslovně prohlásil, že se diskontní družstvo spokojí splátkou 5.000 Kč a že souhlasí s tím, aby se zbytku pohledávky upotřebilo k jiným účelům. Byl tedy postup resp. mandát k inkasu odvolán a diskontní družstvo nemělo proti žalované firmě dalších nároků a nemohl proto ani býti takovýto nárok platně postoupen. Žalovaná tudíž právem poukázala zbytek účtu podle dispozic firmy Ing. J. H., spol. s r. o., jiným věřitelům téže firmy. Ostatně bylo pro žalovanou rozhodující, kolik činila skutečná pohledávka diskontního družstva proti firmě Ing. H., spol. s r. o., v době, kdy ing. H. žádal, aby mohl postoupené pohledávky užítí na úhradu jiných závazků. Soud prvního stoluice vyhověl žalobě, odvolací soud zamítl žalobu.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu prvního stoluice.

Důvody:

Bylo zjištěno, že firma Ing. J. H. byla s diskontním družstvem při Č. bance v obchodním spojení tím způsobem, že měla u družstva úvěr na podkladě eskontu obchodních pohledávek, že postoupila mu k zajištění tohoto úvěru různé účty (pohledávky), mezi jinými i svou pohledávku 18.810 Kč za žalovanou podle účtu ze dne 25. ledna 1932, a to tištěnou doložkou na účtě, že žalovaná vzala postup ten na vědomí a prohlásila, že účet uznává za správný, že naň dne 3. října 1932 zaplatila částku 5.000 Kč, a konečně že družstvo postoupilo zbytek pohledávky 13.810 Kč žalobci postupní listinou ze dne 4. ledna 1935.

Dovolací soud schvaluje závěr odvolacího soudu, že se postup pohledávky diskontnímu družstvu stal k zajištění úvěru poskytnutého firmě Ing. J. H. a že tedy nešlo o pouhé zmocnění družstva k vybrání (k inkasu). Tomu nasvědčuje, že šlo o obvyklý postup účtů, na něž družstvo poskytovalo úvěr, že se postup stal doložkou natištěnou na účtě a že o něm byla dlužnice, žalovaná, uvědoměna. Podle pravidel počtvých styků (§ 914 obč. zák. a čl. 278 obch. zák.) jest takovémuto postupu k zajištění úvěru, když ani nebylo tvrzeno, že bylo něco jiného zvlášť ujednáno, rozuměti tak, že postupník má vlastním jménem a na účet postoupených vybrati postoupenou pohledávku a, je-li třeba, i soudně vymá-

hati, a tedy že úvěrová pohledávka postupníka za postupitelem trvá, pokud není uhrazena vybranými penězi (srov. č. 10765 a 8895 Sb. n. s.). Podstata takového postupu záleží na rozdíl od zmocnění (mandátu) k inkasu v tom, že se postoupená pohledávka pokládá ve vztahu k postoupenému dlužníkovi za pohledávku postupníkovu a že má postupník veškerá práva, která přísluší věřiteli. Dlužník musí tedy plniti jen postupníkovi vše to, co měl plniti postupiteli, a zaplatiti celou pohledávku, nikoli jen to, co má postupník za postupitelem ještě k požadování, zejména, když ji výslovně uznal vůči postupníkovi za správnou (§ 1396 obč. zák.). Postupitel má obligační nárok proti postupníkovi, aby mu po úhradě peněžitého úvěru penězi vybranými z postoupených účtů zpět postoupil celou pohledávku nebo její zbylou část, anebo aby mu vydal částky, které mu byly nad úvěrovou pohledávku dlužníkem zaplacený, ježto by byl jinak bezdůvodně obohacen (srov. č. 14836 Sb. n. s.).

Dokud postoupená pohledávka nebyla zpět postoupena, není dlužník oprávněn platiti jinému, a třebaže byla pohledávka postupníka za postupitelem úplně zaplacená, nepřechází postoupená pohledávka ipso iure na postupitele zpět, nýbrž jen, dojde-li k recessi pohledávky. Bylo zjištěno, že debetní zůstatek firmy Ing. J. H. u diskontního družstva byl platem 5.000 Kč ze dne 3. října 1932 úplně vyrovnán, že firma od té doby do 4. ledna 1935, kdy byla pohledávka postoupena žalobci, nebyla u družstva nic dlužná a že žalovaná podle dispozic postupitelky, firmy Ing. J. H., zbytek pohledávky 13.810 Kč po 3. říjnu 1932 vyplácela jiným věřitelům řečené firmy. Že se stala před tím recesse postoupené pohledávky, nelze usouditi způsobem každou pochybnost vylučujícím (§ 863 obč. zák. a čl. 278 obch. zák.) ze skutečnosti odvolacím soudem zjištěné, že totiž úředník družstva B. za tím účelem k dlužnici, žalované, se dostavivší, prohlásil, že postupníková pohledávka za postupitelem bude platem 5.000 Kč úplně vyrovnána, neboť důvody, proč tak učinil, mohou býti různé, zejména však když nešlo o úředníka družstva ani o obchodní zmocnění podle čl. 47 obch. zák. Žalovaná ani netvrdila vnějších okolností, z nichž by mohla usouditi na zmocnění mlčky, totiž že družstvo na příklad tohoto úředníka — ne prokuristu — v podobných věcech pravidelně vysílalo a jeho jednání dodatečně schvalovalo. Jelikož se tedy recesse dříve nestala, mohlo družstvo zbytek postoupené pohledávky postoupiti žalobci a ten jest legitimován k žalobě, již se domáhá na žalované zaplacení postoupeného mu účtu. Není ani třeba zabývat se otázkou, zda a kdy byl nárok postupitelkyně firmy Ing. J. H. proti družstvu na zpětné postoupení (recessi) pohledávky žalobcem zabaven a přikázán k vybrání, jelikož, jak zjištěno, zbytek pohledávky byl družstvem žalobci skutečně postoupen postupní listinou ze dne 4. ledna 1935. Dlužník není oprávněn namítati postupníkovi takové vady smlouvy o postupu, které smí uplatňovati jen smluvce, tak na př. že nebyla závazná, poněvadž o ní nebyla žalovaná vůbec zpravena, a že se nemohla pravoplatně uskutečniti, poněvadž v době, kdy byla uskutečněna, diskontní družstvo nemělo proti žalované vůbec žádného

nároku, neboť dlužník při smlouvě o postupu není smluvcem, nýbrž může jen uplatňovati takové vady, jež by způsobily nicotnost smlouvy o postupu (srov. č. 2876 a 9736 Sb. n. s.). Nicotnost smlouvy však nebyla namítána.

Čís. 16423.

Usnesl-li se věřitelský výbor, že uznává určitou pohledávku jako pohledávku za podstatou, byl nárok za podstatou určen podle § 126, odst. 1, konk. ř. a jest tím vázán i správce konkursní podstaty.

Útraty za projednání pozůstalosti, které přísluší notáři jako soudnímu komisaři, nejsou pohledávkou za podstatou ve smyslu § 49 č. 4 konk. ř., byly-li úkony soudního komisaře vykonány před prohlášením konkursu na jmění pozůstalosti. Nejde o obohacení konkursní podstaty, nýbrž o obohacení pozůstalosti.

(Rozh. ze dne 26. října 1937, Rv II 490/36.)

V pozůstalostním řízení po Františku G., zemřelém dne 8. listopadu 1933, byl žalobce ustanoven soudním komisařem k projednání pozůstalosti. Usnesením krajského soudu v M. O. ze dne 11. července 1934, K 44/34, byl prohlášen konkurs na pozůstalost po Františku G. Odměna žalobce jako soudního komisaře částkou 76.636 Kč 60 h byla pravo-
platně určena, a to již po prohlášení konkursu. Tvrdě, že by na práce, které konal jako soudní komisař, v zájmu všech věřitelů, jež by se musely v konkursním řízení stejně provést, připadala odměna 55.439 Kč 80 h, na něž obdržel zálohou jen 22.000 Kč, že by tedy byla konkursní podstata o částku 33.439 Kč 80 h obohacena, kdyby nebyla žalobci vyplacena, a že se i věřitelský výbor, když mu konkursní soud nařídil, aby věc tu projednal, usnesl, že uznává jako odměnu 42.000 Kč za práce v pozůstalostním řízení vykonané, které připadly k dobru konkursní podstatě, domáhá se žalobce na žalovaném správci konkursní podstaty zaplacení nedoplatku odměny 33.439 Kč 80 h s přísl. Proti žalobě namítl žalovaný konkursní správce, že žalobci nepřísluší nárok na zaplacení odměny z konkursní podstaty jako pohledávky za podstatou ani s hlediska § 49 č. 1, ani § 49 č. 4 konk. ř., ježto pozůstalostní řízení nebylo provedeno v zájmu konkursu, nýbrž práce žalobcem vykonané se týkaly pouze pozůstalostní podstaty. Jde vesměs o útraty, které vznikly žalobci před vyhlášením konkursu a jež nepatří mezi pohledávky za konkursní podstatou podle § 49 konk. ř., takže nepožívají přednostního pořadí v konkursu. Soud první stolice uznal podle žaloby. Důvody: Podle výpovědi Dr. Richarda A., pozůstalostními spisy D I 453/34, konkursními spisy K 44/34 a exekučními spisy E II 4457/34 zjistil soud, že žalobce od počátku své činnosti jako soudní komisař pozůstalosti až do prohlášení konkursu konal tytéž práce, které by musel konati správce konkursní podstaty, kdyby byl ihned po zůstavitelově úmrtí prohlášen konkurs na jmění pozůstalosti.